

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU PRIIMANT Į PANEVĖŽIO MYKOLO KARKOS PAGRINDINĖS MOKYKLOS SPECIALIĄJĄ KLASĘ TYRIMO

2023 m. lapkričio 15 d. Nr. (23)SN-160)SP-89

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. rugpjūčio 17 d. buvo gautas pareiškėjos (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėja) skundas, kuri pateikė jį atstovaudama savo sūnui (*duomenys neskelbtini*).

Skunde buvo rašoma, kad Pareiškėjos sūnui diagnozuoti įvairūs raidos sutrikimai. Pedagoginė-psichologinė tarnyba (toliau – PPT) nustatė didelius specialiuosius ugdymosi poreikius. Pareiškėja norėjo, kad jos sūnus mokytųsi Panevėžio Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos (toliau – Mokykla) specialiojoje klasėje, skirtoje kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, nes sūnaus „kalbos sutrikimas ženklaus, kalba sunkiai suprantamai“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta) (tai atsispindi tiek medicininėje, tiek PPT vertinimo išvadoje), numatyta plati specialiosios pedagoginės pagalbos apimtis.

Panevėžio PPT 2021 metais atlikto vertinimo metu Pareiškėjos sūnui diagnozuotas „žymus kalbos neišsivystymas“. 2023 m. balandžio 18 d. PPT vertinimo metu diagnozuota negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo, nediferencijuojant „kalbinių ir rašymo sunkumų“, nors jie nurodomi mediciniame Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų išrašė Nr. (*duomenys neskelbtini*). Tuo motyvuojant, Pareiškėjos sūnus į Mokyklos specialiąją klasę nebuvo priimtas (informacija pateikta Panevėžio miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybė) administracijos Švietimo skyriaus atsakymu Nr. SŠ-(22.1.14). Telefonu pasiūlyta kreiptis į Panevėžio PPT ir koreguoti vertinimo išvadą.

Panevėžio PPT 2023 m. birželio 7 d. raštu Nr. SD-664 (1.13) pranešė, kad, remdamasi Nacionalinės švietimo agentūros išaiškinimu, galutinės vertinimo išvados koreguoti negali, taigi sūnus, nors ir turi „ženklių kalbinių problemų, mokytis specializuotoje logopedinėje klasėje negali“.

Pareiškėja tokį Savivaldybės Švietimo skyriaus sprendimą ir nustatytą Mokyklos priėmimo tvarką vertina kaip diskriminuojančią įvairiapusių raidos sutrikimą turinčius asmenis ir ribojančią jų teisę gauti specialiąją pedagoginę pagalbą. Nors ir turėdami „ženklių kalbinių problemų“, asmenys, kuriems diagnozuotas įvairiapusis raidos sutrikimas, mokytiš šioje klasėje nepriimami dėl PPT išvadų formulavimo metodikos ir Mokyklos nustatytos priėmimo tvarkos (abiejų šių įstaigų steigėjas yra Savivaldybės administracija).

Informavus, kad Pareiškėjos sūnus nebus priimtas į specialiąją klasę, Švietimo skyriaus darbuotoja pranešė, kad Pareiškėjos sūnus galėtų mokytiš Beržų progimnazijos specialiojoje klasėje (taip pat buvo suteikta informacija, kad laisvų vietų joje nėra) arba bendrojo ugdymo klasėse.

Pareiškėja Tarnybos prašo išnagrinėti Savivaldybės administracijos patvirtintą priėmimo į Mokyklą tvarką ir nustatyti, ar ji nediskriminuoja asmenų, kuriems nustatytas įvairiapusis raidos sutrikimas ir kurie turi „ženklių kalbinių problemų“, teisių.

Pastebėtina, kad, pagal Savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. 1-406 (Savivaldybės tarybos 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimo Nr. 1-230 redakcija) patvirtinto Mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) 55 punkto nuostatas: „Į Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos specialiąją klasę, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, priimami asmenys, kuriems nustatytas nežymus, vidutinis ar žymus kalbos neišsivystymas, kalbos netekimas (totalinė, sensorinė, akustinė mneminė, semantinė, dinaminė afazija), žymūs rašymo ir skaitymo sutrikimai.“, o pagal Tvarkos aprašo 56 punkto nuostatas – „Į Beržų progimnazijos specialiąją klasę, skirtą įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams, priimami asmenys, kuriems nustatyta: vaikystės autizmas, atipiškas (netipiškas) autizmas, Rett'o sindromas ar kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai.“

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierė, pavaduojanti lygių galimybių kontrolierę, Edita Žiobienė 2023 m. rugpjūčio 24 d. raštu Nr. (23)SN-160)S-423 kreipėsi į Savivaldybę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar buvo atsisakyta Pareiškėjos sūnų (*duomenys neskelbtini*) priimti į Mokyklos specialiąją klasę; jei taip – dėl kokių priežasčių; kokius kriterijus privalo atitikti mokiniai, norintys mokytiš Mokyklos specialiojoje klasėje; kokių kriterijų neatitiko Pareiškėjos sūnus (*duomenys neskelbtini*); kuo remiantis Tvarkos apraše, atsižvelgiant į mokinių turimus sutrikimus, numatomas mokymasis skirtingų mokyklų specialiosiose klasėse; kuo skiriasi mokinių ugdymas Mokyklos specialiojoje klasėje ir Beržų progimnazijos specialiojoje klasėje; dėl kokių priežasčių

mokiniai, turintys kitus įvairiapusius raidos sutrikimus, negali mokytis toje pačioje klasėje su kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turinčiais mokiniais.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė 2023 m. spalio 9 d. kreipėsi į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministeriją (toliau vadinama ir Ministerija) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, dėl kokių priežasčių mokiniui, kuriam pagal pedagoginės-psichologinės tarnybos išvadą nustatyta negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo (kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai), tarp kurių yra ir kalbos sutrikimai, negali mokytis specialiojoje klasėje, skirtoje kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams; dėl kokių priežasčių būtina atskirti skirtingus sutrikimus turinčius mokinius į skirtingas specialias klases; kuo remiantis pagal skirtingus negalios tipus (sutrikimus bei diagnozes) skirstomi mokiniai į skirtingas specialias mokyklas; kuo skiriasi ugdymas specialiose klasėse, skirtose kitus įvairiapusius raidos sutrikimus turintiems mokiniams, ir specialiose klasėse, skirtose kalbos, žymius rašymo ir skaitymo sutrikimus turintiems mokiniams; ar Savivaldybė tinkamai taiko Ministerijos teisės aktus priimdama mokinius į savo mokyklų specialias klases; kaip, Ministerijos nuomone, turėtų būti taikomas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1019 patvirtintas Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašas tuo atveju, jeigu vaikas turi kalbos sutrikimų bei kitų įvairiapusių raidos sutrikimų; ar vaiko tėvams / globėjams turėtų būti palikta pasirinkimo teisė, kokią specialiąją mokyklą vaikui lankyti.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, svarbią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. rugsėjo 6 d. Tarnyboje buvo gautas 2023 m. rugsėjo 6 d. Savivaldybės administracijos raštas Nr. 19-2078(4.45E), kuriuo buvo pateikti atsakymai į Tarnybos užduotus klausimus.

Savivaldybės administracija rašte pateikė tokią informaciją:

„Panevėžio miesto savivaldybės administracija (toliau – Savivaldybės administracija), Panevėžio miesto savivaldybės mero pavedimu, atsako į Jūsų 2023 m. rugpjūčio 24 d. rašte

Nr. (23)SN-160)S-423 „Dėl informacijos pateikimo“ nurodytus klausimus (atsakymai pateikiami pagal klausimų numerius).

1. Savivaldybės administracija atsisakė priimti (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėja) sūnų į Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos (toliau – Mokykla) specialiąją klasę ir apie tai informavo Pareiškėją 2023 m. gegužės 22 d. Savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus raštu Nr. SŠ-110 (22.1.15). Minėtame rašte Savivaldybės administracija išsamiai nurodė tokio sprendimo motyvus ir pagrindus, nes po pakartotinio vertinimo 2023 m. balandžio 18 d. Panevėžio pedagoginės-psichologinės tarnybos pažymoje dėl specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo Nr. IV1-87 (toliau – Pažyma) buvo pateikta išvada – negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo (kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai), todėl Pareiškėjos sūnus negalėjo būti priimtas į Mokyklos specialiąją klasę, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams.

Mokyklų (klasių) skirtingos paskirtys nurodytos mokyklų nuostatuose. Panevėžio Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos nuostatų, patvirtintų Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2021 m. liepos 1 d. sprendimu Nr. 1-226 „Dėl Panevėžio Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos nuostatų patvirtinimo ir Savivaldybės tarybos 2020 m. rugpjūčio 27 d. sprendimo Nr. 1-235 pripažinimo netekusiu galios“, 11 punkte nurodyta mokyklos pagrindinė paskirtis – pagrindinės mokyklos tipo pagrindinė mokykla, kita paskirtis – pagrindinės mokyklos tipo specialioji mokykla, kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams.

Pareiškėjos sūnaus atveju Pažymoje yra išvada – negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo (kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai), todėl jos sūnus negalėjo būti priimtas į Mokyklos specialiąją klasę, nes ji skirta kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams. Mokiniams, turintiems įvairiapusių raidos sutrikimų, siūloma rinktis Panevėžio Beržų progimnazijos specialiąją klasę, skirtą įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams, arba bendrojo ugdymo mokyklos bendrosios paskirties klasę.

2. Mokinių, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turinčių didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, priėmimas į miesto specialiąsias ir bendrojo ugdymo mokyklų specialiąsias klases reglamentuotas Mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo (toliau – Aprašas), patvirtinto Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. 1-406 „Dėl Mokinių priėmimo į Panevėžio miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas tvarkos aprašo patvirtinimo ir Savivaldybės tarybos 2016 m. lapkričio 24 d. sprendimo Nr. 1-385 pripažinimo netekusiu galios“, VI skyriuje. Vadovaujantis Aprašo 55 punktu, į Mokyklos specialiąją klasę, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, priimami asmenys, kuriems nustatytas nežymus, vidutinis ar žymus kalbos

neišsivystymas, kalbos netekimas (totalinė, sensorinė, akustinė mneminė, semantinė, dinaminė afazija), žymūs rašymo ir skaitymo sutrikimai.

Remiantis Aprašo 58 punktu ir 58.3 papunkčiu, Pareiškėja dėl mokymosi Mokyklos specialiojoje klasėje privalėjo pateikti Pedagoginės-psichologinės tarnybos (ar Švietimo pagalbos tarnybos) pažymą dėl nustatytų didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Pareiškėjos pateiktoje Pažymoje buvo išvada – negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo (kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai), kurie neatitiko Mokyklos specialiosios klasės kriterijų, nes joje mokosi vaikai, turintys kalbėjimo ir kalbos sutrikimų.

Išvados dėl negalių, mokymosi sutrikimų ir sunkumų formuluojamos vadovaujantis Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-1265/V-685/A1-317 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašo patvirtinimo“. Galutinėje Pedagoginės-psichologinės tarnybos išvadoje nurodomas pirminis sutrikimas. Pareiškėjos sūnaus atveju pirminis sutrikimas yra įvairiapusiai raidos sutrikimai.

3. Aprašas parengtas vadovaujantis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“, ir Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašu (toliau – Sąrašas), patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1019 „Dėl Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašo patvirtinimo“, kurio 10.2.1.2 ir 10.2.1.7 papunkčiuose nustatyti mokinių, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turinčių didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, priėmimo į miesto specialiąsias ir bendrojo ugdymo mokyklų specialiąsias klases kriterijai: į specialiąją mokyklą, skirtą įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams, – asmenys, kuriems nustatyta: vaikystės autizmas, atipiškas (netipiškas) autizmas, Rett'o sindromas ar kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai (atitinka Aprašo 56 punktą); į specialiąją mokyklą, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, – asmenys, kuriems nustatytas nežymus, vidutinis ar žymus kalbos neišsivystymas (motorinė alalija, sensorinė alalija, sensomotorinė alalija, dizartrija, anartrija, rinolalija), kalbos

netekimas (totalinė, sensorinė, akustinė mneminė, semantinė, dinaminė afazija), žymūs rašymo ir skaitymo sutrikimai (atitinka Aprašo 57 punktą).

4. Atsižvelgiant į mokinių sutrikimus ir švietimo pagalbos specialistų rekomendacijas mokinių ugdymas Mokyklos specialiojoje klasėje, skirtoje kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, ir Panevėžio Beržų progimnazijos specialiojoje klasėje, skirtoje įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams, skiriasi aplinkos pritaikymu, metodų ir būdų parinkimu. Didžiausias mokinių, turinčių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų, skaičius klasėje yra 12, o mokinių, turinčių įvairiapusių raidos sutrikimų, skaičius specialiojoje klasėje – 6. Ugdymo procesas organizuojamas vadovaujantis 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. V-586 „Dėl 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“, 127.4 ir 127.6 papunkčiais, kurie reglamentuoja sutrikusios kalbos ir kitos komunikacijos, įvairiapusių raidos sutrikimų turinčio mokinio individualaus ugdymo plano sudarymo skirtumus.

Savivaldybės administracija neįžvelgia lygių galimybių principo pažeidimo, nes Pareiškėjos sūnus nepriimtas į Mokyklos specialiąją klasę atsižvelgiant į pateiktą Pažymą ir vadovaujantis Aprašo, kuriame priėmimo į Mokyklą kriterijai nustatyti remiantis Sąrašu, nuostatomis.“

2023 m. spalio 27 d. Tarnyboje buvo gautas Ministerijos 2023 m. spalio 26 d. raštas Nr. SR-3936, kuriuo buvo pateikti atsakymai į Tarnybos klausimus.

Rašte buvo rašoma:

„Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, susipažinusi su Jūsų rašte teikiama informacija ir atsakydama į Jūsų klausimus, pastebi, kad labai svarbu tinkamai identifikuoti ugdymosi sunkumus ir ypatingai jų priežastis, dėl kurių asmeniui kyla specialieji ugdymosi poreikiai. Tik tada galima užtikrinti reikiamą pagalbos ir paslaugos asmeniui teikimą ugdymosi procese, sukurti aplinką, kuri augins jo galias ir gebėjimus.

Dėl tos priežasties specialiosios paskirties įstaigos (ar klasės) ir turi konkrečią paskirtį, kad teiktų tikslingą ir veiksmingą pagalbą, įgyvendintų ugdymą, kuris atlieps asmens specialiuosius ugdymosi poreikius, sukurs aplinką, kuri bus tinkama vaiko tobulėjimui. Vaikui, kuris turi įvairiapusių raidos sutrikimų, teikiant pagalbą tik dėl kalbos ir kalbėjimo sunkumų, būtų priežasties, dėl ko kyla šie sunkumai, pavyzdžiui, asmens komunikavimo ir socialinio bendravimo sunkumus (dėl to nesivystė vaiko kalba), elgesio ir emocijų, aktyvumo ir dėmesio sutrikimus ar sensorinius poreikius ir t. t., ignoravimas. Neteikiant reikiamo dėmesio pagrindiniams sutrikimams,

teikiamos pagalbos nebus veiksnios, neatlieps asmens poreikių, vadinasi, nekurs jokios pridėtinės vertės asmeniui. Todėl specialiosios paskirties ugdymo įstaigos (ar klasės) specializuojasi į konkrečių specialiųjų ugdymosi poreikių tenkinimą ir dėl to priėmimui į jas yra nustatyti konkretūs priėmimo kriterijai, patvirtinti 2002 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Nr. ISAK-1019 „Dėl Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašo patvirtinimo“. Atsižvelgiant į specialiąją paskirtį, šiose klasėse atitinkamai sutelkiami reikiamų kompetencijų specialistai ir pedagogai, tikslingai taikomos ugdymo(si) strategijos ir švietimo pagalba, nes tik taip galima atliepti asmens specialiuosius ugdymosi poreikius.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai ir tik atskirais atvejais – mokyklos (klasės), skirtos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti. Todėl, jei siekiama specializuotos ir konkrečios pagalbos asmeniui, turinčiam didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, ją visa reikiama apimtimi gali suteikti tik tinkamos paskirties mokykla (ar klasė). Jei asmuo neatitinka nustatytų priėmimo kriterijų, ugdymas kitos paskirties mokykloje (klasėje) nekurs pridėtinės vertės asmens raidos pokyčiams.

Atsakydami į Jūsų klausimą „Kuo skiriasi ugdymas specialiose klasėse, skirtose kitus įvairiapusių raidos sutrikimus turintiems mokiniams, ir specialiose klasėse, skirtose kalbos, žymius rašymo ir skaitymo sutrikimus turintiems mokiniams?“, atkreipiame dėmesį į tai, kad klausime įvardintų sutrikimų priežastys iš esmės skiriasi. Kalbos ir kalbėjimo sutrikimą galima įveikti pedagoginėmis priemonėmis, o įvairiapusių raidos sutrikimų įveikti jomis nepavyks. Dirbančiųjų su tokį sutrikimą turinčiais vaikais pareiga yra žinoti šiuos ypatumus, mokėti su tokiais vaikais dirbti, taikyti reikiamas ugdymo bendrauti strategijas ir padėti jiems kuo geriau integruotis visuomenėje, net ir tuo atveju, jei asmuo niekada ir neįveiks kalbos, kalbėjimo ir apskritai komunikacijos sunkumų. Specialiosios paskirties mokykloje (klasėje) bus rasti būdai, gal net alternatyvūs kalbėjimui, kad būtų galima komunikuoti su juo, o jam – su visais kitais. Be to, vaikai gali susidurti ir su sensoriniais iššūkiais, kaip prisilietimai, garsas, šviesa ir kt., pavyzdžiui, reikalavimas aiškiai ir tinkamai ištartį garsą, padedant įvairiais instrumentais tinkamai artikuliuoti, raidos sutrikimą turintį vaiką gali privesti iki nerimo ar agresijos priepuolio dėl prisilietimų, kai kalbos ir kalbėjimo sutrikimą turintys vaikai tokią pagalbą priims natūraliai.

Remdamasi Jūsų raštu, savivaldybė galimai tinkamai vadovaujasi minėtu švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu, nustatydamą priėmimo kriterijus į savo mokyklas, klases. Be to,

informaciją apie mokinių poreikius ir jų atitiktį nustatytiems priėmimo kriterijams į specialiosios paskirties klases mokyklos dar suveda ir sutikslina Mokinių registre, nes pagal jį skaičiuojamos mokymosi lėšos, kad skirtingų galių ir gebėjimų mokiniai dėl savo specialiųjų ugdymosi poreikių ugdytųsi pagal reikmes pritaikytoje aplinkoje ir tinkamo dydžio klasėse.

Atsakydami į Jūsų klausimą „Kaip, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos nuomone, turėtų būti taikomas Sąrašas tuo atveju, jeigu vaikas turi kalbos sutrikimų bei kitų įvairiapusių raidos sutrikimų? Ar vaiko tėvams / globėjams turėtų būti palikta pasirinkimo teisė, kokią specialiąją mokyklą vaikui lankyti?“, informuojame, kad ministerijos pozicija yra išdėstyta teisės aktuose, kurie yra rengiami pagal nustatytą kompetenciją ir aptarus su mokslininkais, specialistais, suderinus su kitomis institucijomis ir visuomene. Pažymėtina, kad vaiko tėvai turi teisę parinkti mokyklą, esančią arčiau jo gyvenamosios vietos, ar kitą įstaigą, kurią gali rinktis esant tam tikroms aplinkybėms ir atitinkant priėmimo į jas kriterijus, kuriuos nustato minėtas įsakymas.

Pastebėtina, kad tėvų dalyvavimas vertinant vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius yra svarbus, bet jie turi bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus ir vykdyti jų rekomendacijas, kaip ir nustato Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 47 str. 2 d. 3 p. Todėl mama, siekdama vaiką ugdyti vaiko ugdymosi poreikių neatitinkančios paskirties ugdymo įstaigoje, galimai pažeidžia vaiko teisę ugdytis jo galias ir gebėjimus atitinkančioje ugdymo įstaigoje.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Savivaldybė, nustačiusi, kad į Mokyklos specialiąją klasę gali būti priimami tik kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintys mokiniai, bet ne įvairiapusių raidos sutrikimą turintys mokiniai (tarp kurių, ir kalbos sutrikimai), ir tuo pagrindu buvo atsisakyti priimti Pareiškėjos sūnų į Mokyklą, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos (21 straipsnio 1 d.)

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos, kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis). Konvencijos 24 straipsnyje „Švietimas“ pabrėžiama, kad valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į mokslą. Siekdamos įgyvendinti šią teisę nediskriminuojant ir lygiomis galimybėmis, valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina visiems tinkamą visų lygių švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, kuriais būtų siekiama: a) visapusiškai ugdyti žmogiškąjį potencialą ir orumą bei savigarbą, taip pat didinti pagarbą žmogaus teisėms, pagrindinėms laisvėms ir žmonių įvairovei; b) suteikti neįgaliesiems galimybę ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybiškumą, taip pat savo protinius ir fizinius gebėjimus didžiausiu įmanomu mastu; c) suteikti neįgaliesiems galimybę veiksmingai dalyvauti laisvos visuomenės gyvenime. Įgyvendindamos šią teisę, valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad: a) neįgalieji dėl savo neįgalumo nebūtų šalinami iš bendros švietimo sistemos ir neįgaliesiems vaikams nebūtų atimta galimybė įgyti nemokamą ir privalomą pradinį arba vidurinį išsilavinimą; b) neįgalieji turėtų galimybę įgyti visiems tinkamą, kokybišką ir nemokamą pradinį išsilavinimą ir vidurinį išsilavinimą lygiai su kitais asmenimis tose bendruomenėse, kur jie gyvena; c) būtų tinkamai pritaikytos sąlygos pagal asmens poreikius; d) neįgalieji gautų būtiną paramą bendroje švietimo sistemoje, siekiant sudaryti sąlygas jų veiksmingam švietimui; e) aplinkoje, kuri geriausiai skatina akademinį ir socialinį vystymąsi, būtų teikiamos veiksmingos individualizuotos paramos priemonės, suderinamos su visiškai įtraukties tikslu. Valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti bendrąjį aukštąjį išsilavinimą, profesinį mokymą, suaugusiųjų mokymą ir galimybę mokytis visą gyvenimą jų nediskriminuojant ir lygiai su kitais asmenimis. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad neįgaliesiems būtų tinkamai pritaikytos sąlygos (24 straipsnio 5 dalis).

2016 m. lapkričio 25 d. priimta Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių komiteto Bendroji pastaba Nr. 4 dėl teisės į įtraukų švietimą (toliau vadinama ir Pastaba).

Pagal Pastabos 11 punktą: „Komitetas pabrėžia, kad svarbu pripažinti skirtumus tarp atskirties, segregacijos, integracijos ir įtraukties. Atskirtis vyksta tada, kai besimokantieji tiesiogiai ar netiesiogiai sudaromos kliūtys į mokslą arba neleidžiama gauti išsilavinimą jokia forma. Segregacija vyksta tada, kai neįgalūs vaikai ugdomi atskirai nuo negalios neturinčių besimokančiųjų aplinkoje, kuri yra sukurta arba naudojama atsižvelgiant į konkrečius sutrikimus ar įvairias negalias. Integracija yra neįgalųjų įjungimo į dabartines bendrojo lavinimo įstaigas procesas, suprantant, kad jie gali prisitaikyti prie tokių institucijų standartinių reikalavimų. Įtrauktis reiškia sistemingą reformą, apimančią turinio, mokymo metodų, būdų, struktūrų ir strategijų švietimo srityje pokyčius, kad būtų įveiktos kliūtys, siekiant suteikti visiems atitinkamo amžiaus besimokantiejiems lygias galimybes įgyti išsilavinimą aktyviai dalyvaujant mokymo procese ir sukurti sąlygas, kurios geriausiai atitiktų jų reikalavimus ir pageidavimus. Neįgalų besimokančiųjų įjungimas į bendrojo lavinimo klases neįgyvendinus atitinkamų struktūrinių pokyčių, pavyzdžiui, nepakeitus organizacijos, mokymo programų ir mokymo bei mokymosi strategijų, nėra įtrauktis. Be to, integracija automatiškai neužtikrina perėjimo nuo segregacijos prie įtraukties.“

Pastabos 12 punkto *b* papunktyje pabrėžiama, kad pripažįstamas kiekvieno asmens gebėjimas mokytis ir keliami aukšti lūkesčiai visiems besimokantiejiems, įskaitant neįgalius mokinius. Įtraukus švietimas numato lanksčias mokymo programas ir mokymo bei mokymosi metodus, pritaikytus atsižvelgiant į skirtingas stipriąsias puses, reikalavimus ir mokymosi stilius. Šis požiūris reiškia, jog turi būti teikiama pagalba, sudaromos tinkamos sąlygos ir užtikrinamas ankstyvas įsikišimas, kad visi besimokantieji galėtų išnaudoti savo potencialą. Sudarant mokymo priemonių planus daugiausia dėmesio skiriama besimokančiųjų gebėjimams ir siekiams, o ne šių priemonių turiniui. Visų šio požiūrio į žmogų tikslas yra išnaikinti segregaciją švietimo įstaigose, užtikrinant įtraukų mokymą klasėje prieinamoje ugdymo aplinkoje, kurioje teikiama atitinkama pagalba. Švietimo sistema turi užtikrinti individualizuotą požiūrį į ugdymo poreikius, o ne tikėtis, kad besimokantieji prisiderins prie esamos sistemos.

Pagal Pastabos 40 punkto nuostatas, Konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad Konvencijos šalys skirtų maksimalius turimus išteklius priemonėms, skirtoms palaipsniui visiškai įgyvendinti ekonomines, socialines ir kultūrines teises, o prireikus tam pasitelktų ir tarptautinį bendradarbiavimą. Laipsniškas įgyvendinimas reiškia, kad Konvencijos šalys prisiėmė konkretų ir nuolatinį įsipareigojimą kuo greičiau ir veiksmingiau siekti visiškai įgyvendinti 24 straipsnio

nuostatas. Tai niekaip nesuderinama su dviejų švietimo sistemų – bendrojo lavinimo sistemos ir specialaus / segreguoto ugdymo sistemos – išlaikymu.

Pagal Pastabos 41 punkto c papunkčio nuostatas, Konvencijos šalys turi užtikrinti negalią turinčių asmenų teisę į privalomą, nemokamą pradinį išsilavinimą visiems. Konvencijos šalys turi imtis visų tinkamų priemonių, kad, taikant įtraukties principą, ši teisė būtų garantuota visiems neįgaliems vaikams ir jaunimui. Komitetas ragina Konvencijos šalis užtikrinti, kad visiems vaikams ir jaunimui būtų prieinamas kokybiškas išsilavinimas ir sudaryta galimybė jį įgyti, tai reiškia – ne trumpesnis nei 12 metų nemokamas, valstybės finansuojamas įtraukus ir lygiateisis kokybiškas pradinis ir vidurinis išsilavinimas, iš kurio bent devyneri metai turi būti privalomas ugdymas, taip pat kokybiškas išsilavinimas mokyklos nelankantiems vaikams ir jaunimui taikant įvairias priemones, numatytas dokumente „Veiksmų švietimo srityje programa iki 2030 m.“ Pastabos 41 punkto b papunktyje rašoma, jog valstybės turi užtikrinti teisę į tinkamų sąlygų sudarymą, kad neįgalieji nebūtų atskirti nuo švietimo sistemos. Atvejai, kai nesudaromos tinkamos sąlygos, laikomi diskriminacija dėl negalios.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks

nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja siekė, kad jos sūnus (*duomenys neskelbtini*) mokytųsi Mokyklos specialioje klasėje, skirtoje kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams. Pareiškėja pateikė informaciją, kad (*duomenys neskelbtini*) turi didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, 2023 m. balandžio 18 d. PPT vertinimo metu diagnozuota negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo. Pareiškėja teigė, kad sūnui taip pat yra nustatyti kalbiniai ir rašymo sunkumai – tai nurodyta Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų išrašė Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir Panevėžio PPT 2021 m birželio 3 d. pažymoje Nr. (*duomenys neskelbtini*).

Savivaldybė remdamasi Tvarkos aprašo 55 punkto nuostatomis atsisakė priimti Pareiškėjos sūnų į Mokyklą. Pagal Tvarkos aprašo 55 punkto nuostatas: „Į Mykolo Karkos pagrindinės mokyklos specialiąją klasę, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, priimami asmenys, kuriems nustatytas nežymus, vidutinis ar žymus kalbos neišsivystymas, kalbos netekimas (totalinė, sensorinė, akustinė mneminė, semantinė, dinaminė afazija), žymūs rašymo ir skaitymo sutrikimai“, o pagal Tvarkos aprašo 56 punkto nuostatas: „Į Beržų progimnazijos specialiąją klasę, skirtą įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams, priimami asmenys,

kuriems nustatyta: vaikystės autizmas, atipiškas (netipiškas) autizmas, Rett'o sindromas ar kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai.“

Taigi nagrinėjamu atveju lemiamas aspektas yra PPT nurodyta galutinė išvada, kuri *(duomenys neskelbtini)* atveju yra – „negalia dėl įvairiapusio raidos sutrikimo“.

Primintina, kad pagal Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas „Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos“. Nagrinėjamu atveju priėmimas į Mokyklą yra reglamentuojamas Savivaldybės teisės aktais (Tvarkos aprašu), taigi situacija vertinama remiantis Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis.

Savivaldybė 2023 m. rugsėjo 6 d. rašte Nr. 19-2078(4.45E) pateikė informaciją, jog Savivaldybės tarybos priimtas Tvarkos aprašas buvo parengtas remiantis Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašą (Sąrašas), patvirtintu švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1019 „Dėl Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklą, profesinio mokymo įstaigą bendrųjų kriterijų sąrašo patvirtinimo“. Sąrašo 10.2 papunktyje numatyta:

„10.2. priėmimo į mokyklas, skirtas mokiniams dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, kriterijai:

10.2.1. į specialiąją mokyklą, ar profesinio mokymo įstaigos specialiojo ugdymo skyrių, specialiojo ugdymo centrą, specialiąją mokyklą-daugiafunkcij centrą (toliau – specialioji mokykla) priimami asmenys, dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų turintys didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių:

10.2.1.2. specialiąją mokyklą, skirtą kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams – asmenys, kuriems nustatytas nežymus, vidutinis ar žymus kalbos neišsivystymas (motorinė alalija, sensorinė alalija, sensomotorinė alalija, dizartrija, anartrija, rinolalija), kalbos netekimas (totalinė, sensorinė, akustinė mneminė, semantinė, dinaminė afazija), žymūs rašymo ir skaitymo sutrikimai;

10.2.1.7. specialiąją mokyklą, skirtą įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams – asmenys, kuriems nustatyta: vaikystės autizmas, atipiškas (netipiškas) autizmas, Rett'o sindromas ar kiti įvairiapusiai raidos sutrikimai.“

Konstatuotina, kad specialiųjų mokyklų (klasių) skirstymo pagal negalios tipus (sutrikimus, diagnozes) tvarką nustato Ministerija, bet ne pati Savivaldybė.

Ministerija Tarnybai teigė, kad, siekiant mokiniams suteikti tinkamą – tikslingą ir veiksmingą – pagalbą, turi būti atsižvelgiama į ugdymosi sunkumus ir priežastis, dėl ko yra nustatomi specialieji ugdymosi poreikiai. Kaip teigė Ministerija, vaikui, kuris turi įvairiapusių raidos sutrikimų, teikiant pagalbą tik dėl kalbos ir kalbėjimo sunkumų, teikiama pagalba nebūtų veiksmi ir neatlieptų asmens poreikių. Atsižvelgiant į specialiąją tokių mokyklų (klasių) paskirtį, šiose mokyklose (klasėse) sutelkiami reikiamų kompetencijų specialistai ir pedagogai, tikslingai taikomos ugdymo(si) strategijos ir švietimo pagalba, nes tik taip galima atliepti asmens specialiuosius ugdymosi poreikius. Ministerija pažymėjo, kad, jei asmuo neatitinka nustatytų priėmimo kriterijų, „ugdymas kitos paskirties mokykloje (klasėje) nekurs pridėtinės vertės asmens raidos pokyčiams“.

Ministerija paaiškindama, kuo skiriasi ugdymas skirtingose specialiose mokyklose (klasėse), pabrėžė, kad iš esmės skiriasi įvardintų sutrikimų (įvairūs raidos sutrikimai bei kalbos ir kalbėjimo sutrikimai) priežastys. Ministerija teigė, kad „kalbos ir kalbėjimo sutrikimą galima įveikti pedagoginėmis priemonėmis, o įvairiapusių raidos sutrikimų įveikti jomis nepavyks“. Su įvairiapusių raidos sutrikimų turinčiais mokiniais dirbantys darbuotojai turi žinoti šiuos ypatumus ir mokėti su tokiais vaikais dirbti.

Ministerija taip pat pabrėžė, kad, pagal turimą informaciją, Savivaldybė galimai tinkamai taiko teisės aktus. Ministerija taip pat pažymėjo, kad siekiant vaiką mokyti jo / jos ugdymosi poreikių neatitinkančios paskirties ugdymo įstaigoje gali būti pažeidžiama vaiko teisė ugdytis jo / jos galias ir gebėjimus atitinkančioje ugdymo įstaigoje.

Ministerija taip pat atkreipė dėmesį, kad mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai.

Primintina, kad pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 14 straipsnio 7 dalies nuostatas: „Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą įgyvendina visos privalomąjį ir visuotinį švietimą teikiančios mokyklos, kiti švietimo teikėjai, atskirais atvejais – mokyklos (klasės), skirtos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti.“ Pagal Švietimo įstatymo 29 straipsnio 4 dalies nuostatas: „Į valstybinę ir savivaldybės ikimokyklinio ugdymo mokyklą ir bendrojo ugdymo mokyklą, skirtą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti, į ikimokyklinio ugdymo mokyklos grupę ir bendrojo ugdymo mokyklos klasę, skirtą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti, priimami asmenys, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.“

Pagal Švietimo įstatymo 34 straipsnio 1 dalies nuostatas: „Mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, jeigu jo tėvai (globėjai, rūpintojai) pageidauja, sudaromos sąlygos ugdytis

arčiau jo gyvenamosios vietos esančioje ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokykloje, profesinio mokymo įstaigoje arba bet kurioje valstybinėje, savivaldybės (regiono) mokykloje, skirtoje mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokyklą vaikui rekomenduoja pedagoginė psichologinė tarnyba.“ Pagal Švietimo įstatymo 34 straipsnio 3 dalies nuostatas: „Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo prieinamumu rūpinasi savivaldybė, kurios teritorijoje jie gyvena. Švietimo prieinamumas užtikrinamas pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją ir socialinę pedagoginę pagalbą, aprūpinant ugdymui skirtomis techninės pagalbos priemonėmis mokykloje ir specialiosiomis mokymo priemonėmis, kitais įstatymų nustatytais būdais.“

Įstatymais yra leidžiama kurti specialias mokyklas, skirtas mokiniams, turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, bet ugdymas tokiems mokiniams gali būti teikiamas kiekvienoje mokykloje – mokiniams turi būti teikiama jiems / joms reikalinga pagalba. Pagal įstatymus tėvai turi teisę pasirinkti, kurioje mokykloje mokysis jų vaikai (pavyzdžiui, arčiau gyvenamosios vietos), bet turi būti pasirenkama mokykla, kurioje mokinys objektyviai gali mokytis. Manytina, kad kuriant specialias mokyklas (klases) yra pagrįsta ir tikslinga jas sugrupuoti pagal skirtingas negalias (sutrikimus, diagnozes) siekiant vienoje vietoje suteikti maksimaliai kokybišką švietimo pagalbą ir sutelkti tinkamiausius specialistus. Atsižvelgiant į tai, kad skirtingas negalias turintys mokiniai, kuriems nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, gali turėti labai įvairius poreikius, tarp šių skirtingas negalias turinčių asmenų grupių susidaro itin reikšmingi skirtumai. Dėl šios priežasties skirtingas traktavimas (skirstymas į atskiras specialiąsias mokyklas ar klases) laikytinas pagrįstu ir nediskriminuojančiu asmenų dėl jų negalios.

Konstatuotina, kad Ministerija yra nustačiusi, jog specialiosios mokyklos (klasės) yra skirstomos pagal mokinių turimas negalias (sutrikimus, diagnozes), todėl atitinkamai mokiniai, kuriems nustatyti įvairūs raidos sutrikimai, negalėtų mokytis kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams skirtoje specialiojoje mokykloje (klasėje), atitinkamai ir Savivaldybės patvirtintas Aprašas, parengtas, vadovaujantis Ministerijos nustatyta tvarka, nepažeidžia Lygių galimybių įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytų nuostatų.

Primintina, kad įgyvendinant įtraukaus ugdymo principą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, turėtų būti sudaroma prieinama ugdymosi aplinka ir sudaromos tinkamos sąlygos ugdytis kiekvienoje mokykloje kartu su kitais mokiniais, o segreguotas ugdymas turėtų būti taikomas tik išimtiniais atvejais.

Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 ir 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti Pareiškėjos skundą nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Savivaldybę ir Ministeriją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė